

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"

ע"ש רבי רפאל זביחי בן פינחס זצ"ל ע"ש מנ"ל שרה זביחי בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשָׁת: וַיֵּשֶׁב

עלון מס': 2,052 | תשפ"ה

ליקט וערך: הרב רפאל זביחי שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביחי שליט"א

האור מול החושך - אין אצלנו מעשים במחשך!

חנוכה בפתח, ימי האורה. "חושך, זו מלכות יוון" אמרו חז"ל ואנו מגרשים את החושך בנרות החנוכה. מהו חושך זה של מלכות יוון, ומה משמעות האור, לו נמשלו התורה והמצוות: "אורה" זו תורה, "כי נר מצוה ותורה אור".

מסופר בגמרא (ברכות כח:) - כשחלה רבן יוחנן בן זכאי, נכנסו תלמידיו לבקרו. אמרו לו: "רבנו, ברכנו!" אמר להם: "יהי רצון שיהא מורא שמים עליכם כמורא בשר ודם!". אמרו לו תלמידיו: "עד כאן, ותו לא?" והרי מורא שמים צריך להיות מוטל על האדם הרבה יותר ממורא בשר ודם! אמר להם: "והלואי שיהא כמורא בשר ודם! תדעו, שכשאדם עובר עבירה, אומר: שלא יראני אדם!..."

ידוע הסיפור באפלטון, הפילוסוף היווני הגדול שרוממות המוסר הצרוף בגרונו, שלמות המידות וטוהר הרגשות. יום אחד מצאווהו תלמידיו בקלונו, במעשה תועבה שהטיף להוקיעו. לא התבלבל, ואמר: "כשאני עושה זאת, איני אפלטון!... צדקיהו מלך יהודה ראה את נבוכדנצר מלך בבל תולש אברים מארנבת חיה ונוגס בהם, כשהם נוטפים דם. מה הייתה תגובת נבוכדנצר? השביע את צדקיהו שלא יספר על כך!... בעולם "הנאור" זה הפך לקו מנחה: היה חזק באוקליד, ואדם בצאתו. כשמרצה ידוע נתפס בקלונו, באורח חיים המנוגד בתכלית לכל מה שהטיף, אמר: "מה יש? האם מרצה לגיאומטריה חייב להיות משולש, ומרצה לביולוגיה צריך להיות חיידק?"... זהו: "החושך, זו מלכות יוון". בחושך, כשלא רואים, הם נוהגים בטבעיות!... עליהם נאמר: "תשת חשך ויהי לילה בו תרמש כל חיתו יער", אלו רשעים שדומים לחיות שביער ופועלים בחסות החשיכה (בבא מציעא פג:). ביום הם מתורבתים ומהוקצעים. בלילה, בחושך, ברשות הפרט, מתגלה החייתיות בכיעורה!

"הוי המעמיקים מה' לסתר עצה, והיה במחשף מעשיהם, ויאמרו מי ראנו ומי יודענו" (ישעיה כט, טו). לא כאלה חלק יעקב! הרי כך פותח ה'שולחן ערוך: "כשישים האדם אל לבו כי המלך הגדול הקדוש ברוך הוא אשר מלוא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו, נאם ה'!" (ירמיה כג, כד) - מיד יגיעו אליו היראה וההכנעה בפחד ה' יתברך, ובושתו ממנו תמיד!" גם בחדרי חדרים נברך על המזון, נשמור על הכשרות, ולא ניגע בדבר מוקצה. יהודים אנו, עשרים וארבע שעות ביממה!

מסופר, שהגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל, הי"ד, היה לומד שמונה עשרה שעות ביממה. לא ביטל רגע! נועל היה נעליים בלא שרוכים, כי חס על חצי הדקה לרוכסם! אבל שלוש דקות ליום הקציב לעבור על כותרות העיתון, כדי להתעדכן בנעשה בעולם. וכיצד עשה זאת? לא בחדרו, לא בהחבא. פורש היה את העיתון על עמוד לימודו, קורא במהירות הבזק - ושב לתלמודו. שאלוהו: "מדוע בפרהסיה, לעין כל?" וענה נחרצות: "כדי להראות, שאם מותר - מותר לעין כל, ואם אסור - אסור גם בחדרי חדרים!"

זהו האור שאנו מציבים מול החושך של יוון! אין אצלנו מעשים במחשך! והרה"ק ה"אמרי אמת" מגור זצ"ל מצא לקח זה בפרשתנו! האחים הקדושים חשבו שיוסף מבקש לדחותם מירושתו הרוחנית של אביהם, כפי שנידחו ישמעאל ועשיו. התקוממו, ודנהו למיתה. בהסכמת כולם. ואז התנגד יהודה: "מה בצע כי נהרג את אחינו וכסינו את דמו". לאמר: אם חייב הוא מיתה - למה בהחבא, למה להסתיר ולכסות! מעשה בהחבא מעשה פסול הוא, ויש להימנע מעשייתו! זה אחד מלקחי החנוכה: גירוש החושך, העלאת האור!

לא לשמור על קדושת הגליון

ועשה לו כתנת פסים (לז, ג) - "פסים" מלשון פיוס. שיעקב אבינו הבחין הקפדת האחים על יוסף, וכדי לפייסו עשה לו כתנת זו. (חזקוני)

והבור רק אין בו מים (לז, כד) - "אין בו" ראשי תיבות אבל נחשים ועקרבים יש בו. (החיד"א)

ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע (לז, כו) - "בצע" ראשי תיבות בוקר, צהרים, ערב. שיהודה טען להם איזה טעם יהיה לנו בשלוש התפילות של כל יום שאנו מתפללים אם נהרוג את אחינו?!

בעוד שלשת ימים ישא פרעה את ראשף מעליך ותלה אותך על עין (מ, יט) - מעשה בתערוכה של ציירים שהוצגה בה תמונה של אדם מחזיק סל פירות, והייתה התמונה ממשית עד שהיו העופות סבורים שאלה הם פירות והיו עטים עליהם לאוכלם. תמונה זו עוררה התפעלות ונקבע פרס גבוה למי שימצא בה חסרון. בא פיקח אחד ואמר: "אמנם הפירות מוצלחים, אולם האדם המחזיק בסל אינו מוצלח. אילו היה גם האדם נראה חי, היו העופות מתיראים מפניו" ... וקיבל את הפרס. **גם כאן**, כשסיפר שר האופים ליוסף, כי העוף אכל מן הסלים אשר על ראשו, למד מזה שאדם זה אינו נחשב עוד לחי, שהעוף היה מתיירא מאדם חי ולא היה אוכל מעל ראשו, לפיכך פתר לו את חלומו למיתה... (מהר"ם שפירא)

חנוכה: "פתילות ושמינים שאין מדליקים בהם בשבת, מדליקים בהם בחנוכה" (שבת כא). **הנר רומז ליהודי**, ככתוב: "נר ה' נשמת אדם". אפילו יהודים שהשבת אינה מעוררת את נשמתם ואין לה השפעה עליהם, בכוחו של חנוכה לעוררם. שכן גם בימי החשמונאים היו רבים מן היהודים במדרגה רוחנית שפלה מאוד, ואף-על-פי-כן הושיע אותם הקב"ה, ובבת אחת התעוררה בהם התעוררות גדולה. (רבי מנחם-מענדל מקוצק)

"מצוותה עד שתכלה רגל מן השוק" (שבת כא). המצווה של נר חנוכה צריכה להשפיע על היחיד עד "שתכלה רגל מן השוק" - שתעקור ממנו את ההרגלים הגשמיים ואת המידות הגסות שבהם הוא קשור בתוך השוק, בתוך העולם החומרי. (חידושי הרי"ם)

וַיִּמְצְאוּ אִישׁ וְהָנָה תֵּעָה בְּשָׂדֶה (לז, טו) - "זה גבריא" (רש"י). **ה"דברי חיים" מצאנו**, פנה פעם לחסיד שהתבקש על ידו לסייע לעני, אלא שהוא דחהו מלפניו וטען שעסוק הוא בתורה, **וכך אמר לו:** "מדוע כאן דורשים חז"ל שהאיש הוא גבריא, ואצל יעקב שנאבק עמו איש אומרים שהוא שרו של עשו? הרי בשניהם כתוב איש ומדוע מחלקים ביניהם? אלא שכאן כשראהו תועה ובא לסייע לו - הרי זה מלאך, ואילו שם אצל יעקב, ביקש יעקב שיברכו, ואמר לו המלאך "צריך אני לומר שירה", איש כזה שרו של עשו הוא..."

מושגים ביהדות

כסלו

כ"א בכסלו, מצוין במגילת תענית **כיום שמחה**, משום ששמעון הצדיק לבוש בגדי כהונה הצליח לבטל את גזרתו של אלכסנדר מוקדון, להחרים את ירושלים על פי בקשת השומרונים, לאחר שנפגשו באנטיפטרס (תל אָפֶק).

בכ"ד בכסלו ג'ת"ח, החלו "שבי ציון" בירושלים לבנות מחדש את **בית המקדש השני**. למחרתו, נחנך המזבח החיצון והחלו להקריב עליו קרבנות. הבנייה נמשכה ארבע שנים עד ג'ת"י.ב. שנה לאחר סיום הבנייה, עלה עזרא הסופר. בכ"ד בכסלו תרס"ה (1904), נפטר **רבי חיים חזקיהו מדיני זצ"ל** (בעל ה"שדי חמד") מגדולי האחרונים.

בכ"ה בכסלו ג'תרכ"ב, עלו **החשמונאים לירושלים**, לאחר תבוסת היוונים, וטיהרו אותה מגילוליה, באותו יום הדליקו נרות בחצרות קדשך. ולזכר נס זה, מתחילים ביום זה להדליק את נרות החנוכה ח' ימים.

בכ"ה בכסלו תרע"ח (1917), כבשו הבריטים את **ירושלים** מידי התורכים, וכך בא הקץ לסבלם של יהודי ארץ ישראל במלחמת העולם הראשונה.

סיפור השבוע

האב ובנו לומדים בחלום

מה החלום הזה אשר חלמת (לז, י) - מעשה שסיפר **מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל**, שאירע בזמנינו, כאשר משפחה שאינה שומרת תורה ומצוות יצאה לטייל לחו"ל. לפתע איבד האב שליטה על רכבו והדרדר לתהום. האב נהרג במקום, והאם ובניה איבדו את הכרתם. עובר אורח שהבחין בתאונה הזעיק עזרה, האם ובניה הובהלו לבית החולים במצב קשה ביותר. מרוב צערה ואבלה של האם על בעלה המנוח, נדרה שאם היא וילדיה יחלימו, **היא תחזור בתשובה ותשלח את בניה לתלמוד תורה**. ואכן, ברוך רופא חולים נרפאו האם ובניה, והאם קיימה את נדרה ושלחה את בניה לתלמוד תורה. הבן הגדול שלמד בהתמדה רבה לקראת המבחן בגמרא, התקשה בלימוד כיוון שמעולם לא למד גמרא, והיה זקוק לעזרה, ומתוך דאגתו מרת ליבו בכה ונרדם. והנה לפתע הוא רואה את אביו בחלום, והאב סיפר לו שגם הוא לומד את המסכת שלומד הבן. הבן להפתעתו שואל כיצד יתכן, והרי מימיך לא למדת גמרא? עונה לו האב כי מיום שננסת לתלמוד תורה, גם אני זוכה ללמוד תורה בגנזי מרומים בבחינת "**ברא מזכה אבא**". אמר לו הבן בחלום, אני דואג מהמבחן וזקוק לעזרה דחופה. ענה לו אביו, אעזור לך, ושניהם למדו יחד את הגמרא בחלום. הבן התעורר מחלומו ולהפתעתו נוכח שהוא מבין היטב את דברי הגמרא. סיפר הבן לאימו את חלומו, ואמר לה שבטוח יצליח במבחן עקב שלמד עם אביו. וכך היה, הילד קיבל את הציון המירבי במבחן.

יוסף חכמה

יוסף הצדיק

בפרשתנו מסופר על **מכירת יוסף** עד שהגיע למצרים. ה'חזקוני' כתב, שאחי יוסף באו להחלטה למוכרו, מפני שידעו ש"מברית בין הבתרים" נגזרה גזרה על זרעו של אברהם, ואמרו למכור את יוסף וחשבו שבוזה לבדו תתקיים הגזרה ותתבטל מכל בני ישראל. מעניין לציין את דברי היש"ר מקנדיאה שמביאו רבינו החיד"א, שכל מי ששמו יוסף מסוגל הוא שיתקנאו בו, ויוסף בגימטריה קנאה! הסיבה שאחי יוסף לא הכירוהו בארמונו של פרעה, הוא מפני שיצא בלא חתימת זקן ומצאוהו עכשיו עם זקן. וגם מפני שנקרא צפנת פענח ודיבר בשפה המצרית.

המפרשים נחלקו אם היו לו ליוסף בנים נוספים, חוץ ממנשה ואפרים, כדי לקיים את הפסוק: "וּמִוֹלְדָתָךְ אֲשֶׁר הוֹלַדְתָּ אַחֲרֵיהֶם" (בראשית מח, ו), ולפי הרד"ק באמת היו לו עוד בנים. אך החזקוני והספורנו כותבים שהכוונה לנכדיו בני מנשה ואפרים. בשם האבן עזרא מובא גם שהיו לו בנים נוספים ולא הוליד עמו רק את הגדולים מנשה ואפרים! אפרים הקריב את קרבן נשיאותו בשבת, אף על פי שאין קרבן יחיד דוחה שבת, מפני שאביו יוסף שמר את השבת לפני קבלת התורה.

הסיבה שיוסף זכה לבכורה פי שנים בשני בנים, מפני שכלכל את אביו ברעב (ולכן מכונה הצדיק, וכן גם בנימין הצדיק בגמרא שכלכלו אחרים) וגם מפני שהיה בכור לרחל שהיה ראשית מחשבתו של אביו. הראשון שמת מכל שבטי ישראל, היה יוסף הצדיק וכתוב בתוספות הרא"ש שהוא מפני שנהג עצמו ברבנות ואווי לה למלכות שמקברת בעליה. ניצוץ נשמתו של יוסף הצדיק, היה התנא רבי עקיבא, שנקרא משום כן עקיבא בן יוסף.

יוסף דעת

הפרשה עוסקת במכירת יוסף

ידוע שהמגיד מדובנא היה אומר, שבכל פרשה ופרשה, מתחילת חומש בראשית, תמיד התורה מרוממת דמותו של הצדיק, ומורידה את דמותו של הרשע.

בפרשת **בראשית** - יש לנו את קין והבל. בפרשת **נח** - יש לנו את נח ודור המבול. בפרשת **לך לך** - יש את אברהם ולוט. בפרשת **וירא** - יש את יצחק וישמעאל. בפרשת **חיי שרה** - יש את רבקה ואת ביתו של בתואל. פרשת **ויצא** וגם בפרשת **וישלה** - יעקב ולבן.

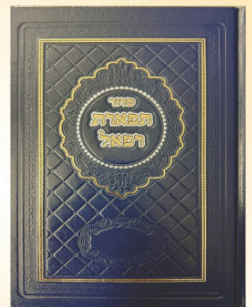
"ומה נאמר ומה נדבר, על הפרשה שלנו - פרשת **וישב**, שיש את יוסף והשבטים, שכולם בניו של יעקב אבינו, מהם יצא עם ישראל... מה נאמר ומה נדבר על מכירת יוסף!?!... כך אמר המגיד מדובנא, בשעה שישב לעסוק בפרשת וישב.

"הסידור השלם ליום השבת ויום טוב"

הראשון לציין הגאון הרב **יצחק יוסף שליט"א** מתפעל מהסידור המהודר עם מורנו רב הקהילה הרב **שלמה זביחי שליט"א**

מכון הוצאת הספרים וחקר כתבי יד של מוסדותנו "תפארת רפאל" שמח לבשר לרבני, גבאי ומתפללי בתי הכנסת, על הוצאת סידור התפילה השלם ליום שבת קודש ויום טוב בנוסח עדות המזרח. הסידור הודפס בפורמט גדול, ובאותיות גדולות, עם כל כללי הדקדוק למען ירוץ בו הקורא. נוסח הסידור מתוקן ומוגה בדקדוק רב, על פי נוסחאותיו המדויקות של מאור ישראל הראשון לציין הגאון הגדול מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל. למען רומם בית אלוקינו ולכבד את שבת הקודש ויום טוב, הסידור הודפס על נייר קרם "בייבל" משובח, כמו כן כריכת הסידור הינה מפוארת מאוד, דפי הסידור צבועים בצדיהם בצבע תכלת, וסימניה חזקה עבה ויוקרתית מעטרת אותו.

ניתן להקדיש את הסידור לכל מטרה שהיא! (נ.ב. מפאת קדושת השבת לא צויין מחיר הסידור)

לפרטים והזמנות במחיר מסובסד ניתן לפנות למוסדותנו בטלפון: 1-800-260-260

אימרת השבוע

"מקומו של השמש למעלה משאר הנרות ללמדנו, כי מי שעוסק בהדלקת "נר ה' נשמת אדם" שבכל יהודי מתעלה למעלה". (הרמ"א)

עֵשֶׂה לָךְ רֵב

מדור ההלכה על פי הראשון לציון הגאון
מרן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ל

הַלְכוּת מִצְוֹת הַדִּלְקַת נְרוֹת חֲנוּכָה

א. בתקופת בית המקדש השני גזרו מלכי יוון גזרות על ישראל, וביטלו אותם מדתם, ולא הניחום לעסוק בתורה ובמצוות, ולחצומו לחץ גדול, ופשטו ידיהם בממונם, ובבנותיהם, ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטימאו טהרות. והיה צר מאוד לישראל מפניהם, עד שריחם עליהם ה' אלוקי אבותינו, והצילם מידם, וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום, והושיעו את ישראל מידם. והעמידו מלך מן הכהנים, וחזרה המלכות לישראל, ונמשכה יותר ממאתיים שנה עד חורבן הבית השני. וכשגברו ישראל על אויביהם ואיבדום, היה זה ביום כ"ה בכסליו. ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור להדליק המנורה שבבית המקדש, אלא פך אחד של שמן שלא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, ונעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים, עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור. ומפני זה התקינו רבותינו שבדור ההוא שיהיו שמונה ימים אלו - החל מיום כ"ה בכסליו והלאה - ימי שמחה והלל. ומדליקים בהם נרות בכל לילה משמונת הלילות לפרסם הנס ולגלותו, וימים אלו נקראים "חנוכה". והם אסורים בהספד ובתענית. ואין מספידים בחנוכה אלא לחכם בפניו. וגם הנשים הייבות בהדלקת נרות חנוכה מפני שאף הן היו באותו הנס.

ב. זמן הדלקת נרות החנוכה הוא צאת הכוכבים, שהוא כרבע שעה אחר שקיעת החמה, לא מאחרים ולא מקדימים, ונמשך זמנה עד שתכלה הרגל מן השוק, דהיינו כמו חצי שעה אחר צאת הכוכבים. וצריך ליתן שמן בנרות שיעור שתדלוק חצי שעה אחר צאת הכוכבים. ומכל מקום אם לא הדליק בתחילת הלילה, מדליק והולך כל הלילה בברכה, כל זמן שלא עלה עמוד השחר.

ג. מצווה להניח נרות החנוכה בטפח הסמוך לפתח משמאל הנכנס, כדי שתהיה המזווה מימין, ונרות חנוכה משמאל, וכשהוא נכנס ויוצא, הרי הוא מוקף במצוות, וביחוד כשנכנס בטלית קטן מצוייצת כהלכתה, אשר עליו יכון מה שאמרו: "והחוט המשולש לא במהרה ינתק".

ד. נוסח הברכה הראשונה, "להדליק נר חנוכה", ולא "של" חנוכה. ואם טעה ובירך להדליק נר של חנוכה, יצא.

ה. כל השמנים והפתילות כשרים להדלקת נר חנוכה, ושמן זית מצווה מן המובחר, מפני שאורו צלול ביותר. ואסור להשתמש לאור נרות חנוכה, ואפילו תשמיש עראי, כדי שלא יהיו המצוות בזויות עליו, אך אחר שעבר זמן מצותה, שהוא חצי שעה משעת הדלקתה, מותר להשתמש לאורה.

ו. מה שנוהגים במלאות שבעת ימי האבל לעלות לבית הקברות, וכן ביום השלושים, אין לעשות כן בימי חנוכה, וכל שכן בראש חודש, שהרי מתעוררים לבכי ולמספד על יד הקבר, ולכן ידחו הביקור לבית הקברות לאחר ימי החנוכה.

ז. נוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה, כגון תפירה וסריגה, בעוד שנרות החנוכה שבבית דולקים, במשך חצי שעה מהדלקתם, והטעם הוא משום היכר להודיע שאסור להשתמש לאור נרות החנוכה. ואין להקל להן בחצי שעה הראשונה של הדלקת הנרות, אבל בבישול ואפיה וצרכי אוכל נפש מותרות. האנשים אינם נמנעים משום מלאכה. ונוהגים לאכול בחנוכה סופגניות מטוגנות בשמן, וזכר לנס השמן של המנורה, וטעמים כצפחית בדבש. ויש נוהגים להרבות במאכלי גבינה בימי חנוכה, זכר לנס שנעשה על ידי "הודית".

ח. מי שאין לו שמן שיספיק להדלקת כל שמונת ימי חנוכה, אלא רק כדי הדלקה ללילה אחד, שהוא שיעור חצי שעה, איו לו לחלק את השמן שבידו לשמונה חלקים, כדי שידליק בכל לילה לפרסם הנס, אלא ידליק כשיעור בלילה ההוא ואם לא ישאר לו לכל שאר הלילות, אין בכך כלום, אנוס רחמנא פטריה.

ט. מברכים ומדליקים נרות חנוכה בבית הכנסת לפרסומי ניסא, והוא מנהג ותיקין. אך אם אין עשרה בבית הכנסת, אין לברך על הדלקת נרות החנוכה, כי פרסומי ניסא לא שייך בפחות מעשרה. ואם ידוע שלאחר מכן יבואו עוד אנשים וישלימו למנין, ויראו את נרות החנוכה דולקות, רשאי השליח ציבור להדליק בברכה. ואף נשים, וקטנים שהגיעו לחינוך, מצטרפים לעשרה.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ירושלים	תל אביב	חיפה	באר שבע	ניו יורק
4:23	4:21	4:21	4:24	4:13
5:14	5:12	5:12	5:15	5:18
5:48	5:43	5:42	5:47	5:45

עלון השבוע מוקדש לעילוי נשמת
סבינו הגדול רבי פינחס זביחי בן שמואל ז"ל
נפטר כ"ה בכסלו תשי"ג
ומרת סבתנו דינה זביחי בת רחל ויצחק ע"ה
נפטרה כו' בכסלו תשל"ב. הנצב"ה

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ

וַיֵּשֶׁב

הַפְּטָרָה

"בה אמר"
עמוס ב'

הלמוד תורה לבנים
שיעורי תורה ויהדות לכנות
כולל ובית מדרש
כנסים תורניים
קידוב רחוקים
מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
עזרה לנזקקים
הדרכה רוחנית לעולים חדשים
מוקד עולמי אמירת תהילים
שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תפארת רפאל"
המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260